

Samuels dochter

Ingrid Weinberger

HOOFDSTUK 1

Boven de schoorsteenmantel in mijn ouderlijk huis hangt een uitvergroete familiefoto in zwart-wit. Mama zit op een fluwelen sofa, het onmisbare decorstuk in elke fotostudio, en vormt het middelpunt van dit glamoureuze tafereel. Netjes gekapt en discreet opgemaakt draagt ze een modieus mantelpak in een zachte tint. Ze is net geen eenenveertig en straalt de voldoening uit van een vrouw die haar geluk vindt in de zorg voor haar gezin. Ze is een toonbeeld van tijdloze elegantie. Geen wonder dat vader haar vertederd '*ma belle Hélène*' noemt, al is het mij nooit duidelijk geweest of hij zijn inspiratie haalde uit het verhaal van de legendarische antieke schone die de Trojaanse Oorlog ontketende of het beroemde nagerecht met peer, vanilleroomijs en warme chocolade van de Franse chef Escoffier.

Vader staat ontspannen achter haar en ziet er gedistingeerd uit in zijn driedelige lichtgrijze zomerpak. Behalve zijn terugwijkende haarlijn en het feit dat hij sinds kort een bril met een zwaar zwart montuur draagt, verradt niets dat hij zeventien jaar ouder is dan zijn bekoorlijke echtgenote, op wier schouder zijn linkerhand beschermend rust. Het gouden polshorloge en de zegelring zijn de enige uiterlijke tekenen van het succes van deze selfmade man die zonder een rode duit, maar met een flinke dosis lef een kledingzaak uit de grond heeft gestampt die in Gent en omstreken naam en faam geniet.

Marianne, de eerstgeborene, staat links van vader. Ze viert haar negentiende verjaardag, de heuglijke gebeurtenis die

vandaag voor het oog van de camera vereeuwigd wordt. Ze gaat binnenkort trouwen en kijkt blakend van zelfvertrouwen recht in de lens, alsof ze er haar toekomst in kan aflezen. Rechts van vader staat Vincent, de oudste zoon en de trots van zijn ouders. Hij is ruim een kop groter dan papa en ziet er knap uit in zijn geruite kostuum en smetteloos witte hemd. De perfect geknoopte dubbele windsor en de zakdoek die precies een centimeter uit het borstzakje steekt verraden de hand van de meester. Didier draagt een feestelijk strikje en poseert met een natuurlijke flair, de ene hand in de zak van zijn jasje, de andere ongedwongen op mama's arm. Met de jeugdige charme van een toekomstige hartenbreker flirt hij ongegeneerd met de camera. Aline, dertien en de jongste van de vier, zit naast mama. Ze draagt een jurk met een effen pastelkleurig lijfje, afgezoomd met een kanten kraag en een geruite rok. Haar wilde krullen worden met een witte haarband bij elkaar gehouden, maar het zijn haar grote donkere ogen die alle aandacht naar zich toe trekken. Ze heeft haar arm losjes in die van mama gehaakt en sluit zo de keten van vertrouwde gebaren die ouders en kinderen onlosmakelijk aan elkaar vastklinkt. Ik ben onzichtbaar.

Wanneer de dokter mama twee maanden later welgemeend feliciteert met haar gezegende toestand en hiermee haar bange vermoeden bevestigt, barst ze in tranen uit. Tegen beter weten in was ze blijven hopen dat ze zich vergiste. 'Als er plaats is voor vier, is er plaats voor vijf,' reageert vader pragmatisch, die, eenmaal bekomen van de schok, in zijn nopjes is met deze onverwachte bonus.

Na een snelle rekensom slaakt Marianne een zucht van opluchting. De baby zal drie maanden voor haar trouwdatum zijn intrede maken, waardoor het gênante beeld van de moeder

van de bruid met een bolle buik haar bespaard blijft. Vincent, de eeuwige dromer, zit met zijn neus in geschiedenisboeken en probeert de laatste hit van de Beatles in de vingers te krijgen. Hij laat het zich allemaal welgevallen. Met zijn vijftien lentes en gierende hormonen is Didier vooral onder de indruk van vaders prestatie. En Aline kijkt ongeduldig uit naar een levende pop die ze naar hartenlust kan bemoederen.

Als op een mooie zaterdagmiddag in september de telefoon rinkelt, verdringt het viertal zich rond het toestel en barst uit in gejuich als vader de geboorte van een zusje aankondigt. Mijn broers en zussen krijgen het voorrecht mijn naam te kiezen, al zijn mijn ouders in hun wijsheid zo voorzichtig geweest de mogelijkheden te beperken. Bij stemming van drie tegen één valt de keuze op 'Ingrid', de voornaam van vaders Zweedse lievelingsactrice, waarmee mij als enige een stoere Scandinavische naam te beurt valt. Ik ben het buitenbeentje.

Het *kakenestje*, zoals een nakomertje in de volksmond wordt genoemd, staat in het middelpunt van de belangstelling. De anekdotes uit mijn kinderjaren verdwijnen in de familiale schatkist en worden bij elk feest weer opgediept. 'Weet je nog die keer dat we samen in het park gingen wandelen,' zegt Vincent gniffelend. Een oudere dame uit de Franstalige Gentse burgerij hield hem en Marianne verkeerdelijk voor mijn ouders, boog zich over de kinderwagen, en kirde verrukt: '*Madame, monsieur, quel beau bébé*', waarna de twee enkele dagen halsstarrig weigerden om met mij te gaan wandelen. Of die keer dat Aline me bij het verschonen met een veiligheidsspel in mijn buikje stak en ik het hele huis bij elkaar krijste. Deze vaste prik wordt altijd op geschater onthaald. Ik ben de enige die het niet grappig vindt. Het

voorwerp van alle hilariteit heeft al lang haar buik vol van jeugdherinneringen. Mijn herinneringen zijn de hunne niet. Zij lopen altijd voor me uit, ik kom altijd achterop. Ik kan hen nooit meer inhalen. We leven in dezelfde eeuw, dezelfde wereld, maar de kloof die ons scheidt kan nooit gedicht worden. Ik val uit de tijd.

HOOFDSTUK 2

Op een stralende zomerdag raas ik in mijn eerste auto, een donkerblauwe Suzuki Swift, over de N49 van de kust naar het binnenland, terwijl ik vader, die naast me in de passagiersstoel weggezakt zit, angstvallig in het oog houd. Moeder heeft zich moeizaam achterin genesteld. Ze heeft vorige vrijdag bij een val van de trap haar schouder gebroken. Bij elke hobbel in de slecht onderhouden gewestweg verbijt ze de pijn. Vandaag is het vader die naar het ziekenhuis moet. Het is amper tien uur, maar het is al warm. Het idyllische polderlandschap glijdt aan ons voorbij. Het koren staat rijp op de velden. De maaidor-sers doen stofwolken opwaaien. In de tegengestelde richting zwelt het verkeer aan met zorgeloze dagjesmensen die wat verkoeling hopen te vinden aan zee. Het is akelig stil in de auto. Enkel mijn stem die af en toe vraagt of alles goed gaat.

In de wachtkamer van de cardioloog steekt vader een duim omhoog ten teken dat alles in orde komt, of misschien gewoon om zichzelf gerust te stellen. Ik haat ziekenhuizen en dit in het bijzonder. Het is oud, het ruikt er naar ether, oude mensen en hopeloosheid. Door de hittegolf van de afgelopen dagen is de lucht zwaar en bedompt, of is het de angst die op mijn borst drukt en mijn ademhaling afsnijdt? Wachten, afwachten. De diagnose: angina pectoris. De remedie: smelttabletten en bedrust.

Thuis help ik papa naar zijn kamer tweehoog. Ik ben vijf-entwintig en popel om mijn vleugels uit te slaan. Ik heb vader nog niet over mijn plannen ingelicht. Wat niet weet, niet deert. Vader heeft mijn besluit om mijn onzekere baan als lerares

Frans te verruilen voor een loopbaan in de privésector nog niet eens verteerd. Nu in één week tijd de rollen zijn omgekeerd en ik voor mijn ouders zorg, knaagt mijn geweten en krijgt mijn vastberadenheid een deuk. Deze gedachten malen door mijn hoofd terwijl ik de spulletjes uitpak die ik vanochtend volgens moeders instructies inderhaast in een weekendtas heb gepropt. Ik ga naar de apotheek. Hoe sneller papa zijn medicijnen krijgt, hoe beter. Daarna naar de bakker, de Turkse kruidenier. In onze drukke winkelstraat is het ongewoon stil. Het lange weekend van 15 augustus staat voor de deur. Ik maak een lichte maaltijd klaar. Niemand van ons drieën heeft trek. Ik ben moe en besluit vroeg te gaan slapen. Nadat ik moeder in haar nachthemd geholpen heb, loop ik nog even langs bij papa voor een nachtzoen. Hij heeft opnieuw wat kleur op zijn wangen.

Ik ben net ingedommeld als mama aan mijn bed staat. Papa is onwel geworden. Hij wil rechtop zitten, maar heeft geen kracht meer. Terwijl ik een kussen achter zijn rug schuif, zakt zijn hoofd op zijn borst. Hij ademt nog, maar is amper bij bewustzijn. Ik ren naar de telefoon en bel de huisarts, die op zijn beurt de hulpdiensten alarmeert. Ik spring in mijn kleren en tuur angstig uit het raam. De dokter komt als eerste aanstuiven en stormt de trap op. Hij kent blindelings de weg in ons huis. Even later hoor ik de loeiende sirene van de ambulance met in zijn kielzog een ladderwagen van de brandweer. Ze zullen papa via het raam evacueren.

In de woonkamer wachten mama en ik angstig af. De minuten tikken tergend traag voorbij. De westminster op de schoorsteenmantel slaat het halfuur. Ik luister afwezig naar het gedreun van de autoladder en het geroezemoes van de kijklustigen. Jongeren zitten nonchalant op de stoep, een blikje cola in de hand. Er is wat geroep, hier en daar een lach.

Plots valt de zware dieselmotor stil en in een flits besef ik dat het voorbij is. Terwijl mama en ik elkaar in de armen vallen, probeer ik haar schouder te ontzien. Papa wordt langs de trap naar buiten gedragen. Scherp afgetekend tegen de oranje rand van de brancard de zoom van zijn lichtblauwe zomerpyjama en zijn smalle, witte voeten die onder een ruwe grijze deken uitsteken.

HOOFDSTUK 3

Vandaag hebben we een begrafenis te regelen. De stemming is bedrukt maar berustend. We troepen in de keuken samen als een kudde verloren schapen. We zoeken troost bij elkaar alsof de aanwezigheid van de anderen de afwezigheid van die ene draaglijker kan maken. Het koffiezetapparaat pruttelt, de heerlijke geur van versgemalen koffiebonen verspreidt zich. Moeder worstelt met het deksel van de koekjestrommel, maar geeft het niet op en schikt de biscuitjes op haar favoriete koningsblauwe schaal van Boheems porselein. Ze stuurt ons de keuken uit en werktuiglijk gaan we elk op onze vertrouwde plek zitten aan de kersenhouten tafel waarrond we ons gewoonlijk schaarden voor feestelijke gebeurtenissen. Met een nauwelijks waarneembare aarzeling neemt mama de lege stoel aan het hoofd van de tafel in. Marianne zit links van haar. Ze is vanochtend vroeg aangekomen uit het zonnige zuiden, waar ze na haar echtscheiding ver van ons aan een nieuw hoofdstuk is begonnen.

Aline zit naast haar. Toen haar man twee jaar geleden omkwam bij een tragisch ongeval, werd ze nog meer dan voorheen papa's zorgenkindje. Nu ze ook deze rots in de branding verliest, stort haar wereld opnieuw in. Haar twee zootjes hangen als aapjes aan haar lijf en wijken geen seconde van haar zijde. Nadat ze na lang aandringen van papa eindelijk weer voorzichtig kleuren was gaan dragen, dompelt ze zich nu opnieuw in rouw. Het kille zwart van haar T-shirt met lange mouwen benadrukt de donkere kringen onder haar ogen, die ze straks achter een zonnebril zal verbergen.

Aan de andere kant van de tafel heeft Didier zich ondanks het vroege uur een glas whisky ingeschonken en er een sigaret bij opgestoken. Nu vader dood is, hoeft hij niet meer te doen alsof hij het roken heeft opgegeven en stiekem naar buiten te glippen om haastig enkele trekjes te nemen. Moeder zet een zware kristallen asbak voor hem neer.

'Kan hij niet voor één keer op tijd komen?' moppert hij geërgerd terwijl hij met zijn aansteker speelt. Els, zijn vrouw, legt sussend haar hand op zijn arm en werpt hem een vermanende blik toe.

Als Vincent met ruim een uur vertraging eindelijk aankomt, ziet hij er bleekjes en nerveus uit. Hij geeft mama een bemoeidigend schouderklopje en weet met zichzelf geen raad als hij uit haar grimas opmaakt dat hij dat beter had kunnen laten. Nog voor hij iets kan zeggen, drukt mama haar oogappel tegen zich aan. In haar warme omhelzing wordt hij opnieuw het stuntelige jongetje dat stralend van vreugde in zijn nieuwe gypjes uitgleed en met gestrekte arm door het glas van de salondeur ging. Hij snuit luidruchtig zijn neus en gaat aan haar rechterzijde zitten. Zijn vrouw, Sandra, een stugge West-Vlaamse, voelt zich nog steeds onwennig in ons nest. Ze begroet ons stijfjes en gaat naast hem zitten, met gebalde vuisten wachtend op wat komen gaat.

Nadat Vincent van de hete koffie heeft geslurpt, schraapt hij zijn keel om de tekst voor te lezen die hij voor het bidprentje heeft geschreven. Hij brengt enkel een schor geluid voort dat het midden houdt tussen een kuch en een snik. Hoofdschuddend overhandigt hij het verkreukelde blad aan Marianne, die het op haar beurt naar Didier doorschuift, waarna het papier aan het andere eind van de tafel bij mij terechtkomt. Flink zijn, schiet het door mijn hoofd, terwijl